

Сонуннар

КЫНДАЛ КЭСКИЛЭ КЭНИЭХТИН!

Ыам ыйын 20 күнүтөр улус байылыга Семен Яковлев, култура управлениетин начальнига Дмитрий Попов, улусе Муннарын депутаттара Варвара Макарова, Николай Гулиев, дыһалта нэһиликтэри кытары сүрүтүүр специалиһа Лена Кырыллина Балтоҕо нэһиликтин Кындал участкагар сырыттылар. Кындапта "Олонхо дойдута" этнографическай комплекс, Улэ Геройа В. М. Кладын аатынан музей, оскуола-сад үлэһиллэр. Бу тутуулар туруктаһын, иннинэ кэскиллэрин туһунан кэпсэтип барда.

Оскуола-сад үлэһиттэрин кытары көрсүһүүтэ байылык С. И. Яковлев улуска ыытыллар үлэ-хамнас хаамытын, байыл ыытыллыахтаах үбүлүйдөөх дааталарга бэлэмнэни туругун биллһиннэрдэ. Олохтоохторго туһаайан: "Кындал — олус кэрэ айыллаах, нэһилиэк бүтүүнэ оттуур кири-куон, үүнүүлээх аһаастардаах, сир аһа далаһы-дык үүнөр, булт арааһа тохтуур, үскүүр үтүккөннээх түөлхөтэ. Участкаҕа таба хайысханы ту-туһан сайынардаахха дыон-сэртэ олохсуйар, тыа хаһаайысты-батын производствотынан ба-рыстаахтык дьарыктанан элбэх дохуоту ылар кыахтаах. Маныа-ха олохтоохтор төһүү күүс буо-ларгыт эрэ биллэр", — дьэстэ. Сал-гыны иһин кырыы участкалары сайыннарыыга улусе салалтата болломтотун уураһын, элбэх бы-лааннар баалларын эттэ. Сору-дутаарыта Уордара сыддан иһи участка сайдылыгыгар иһик кэпсэтип ыытыллыбытын би-лһиннэрдэ.

Байыл улусе бюджеттээн Кындал оскуола-садын өрөмүөнүгэр 1 мол. солк. баһаа-ры утары сөөкөстү туруорууту-гар, электропроводаны улары-тыаха 380 тыһ. солк. көрүлүбүт.

Оскуола-сад директара Яков Игнатьев салайар тэриэтэтин үлэтин, иннинэ былааннарын биллһиннэрдэ, көрүлүбүт үбү сылыннан таба туһунан оскуола капиталнай өрөмүөнүн кэмэ-

гэр, хаачыстыбалаахтык ыыт-тарарга эрэннэрдэ, элбэх үбү

көрбүтүтүгэр улусе салалта-тыгар, улусе Муннарын депу-таттарыгар махталын биллэрдэ.

Мария Попова, Варвара Кривошапкина участка кыһалгаларын биллһиннэрдилэр. Дохуоттара, сүһүбүн, тыа хаһаайыстыбатын бородуук-суйатыттан көрөрүөнүн участка бу салааны сайыннарыыга болромто уурууларга наадатын бэлэтээтилэр, сайынны өттүгэр үүтү астыыр собуоту үлэһиттэ санааларын эттилэр. Оскуола участка сайдарыгар саамай төһүү объектан буола-рынан капиталнай өрөмүөнүгэ үбү көрдөрүүтэ күүскэ үлэһе-пит улусе депутаттар, бу уча-стакка төрөөн-үөскөөн улаап-пыт Варвара Макаровага, улусе

байылыгар Семен Яковлевка махталларын биллэрдилэр.

Дмитрий Попов, Варвара Макарова, Николай Гулиев Кындал участкаһын сайдылы-гар оскуола оруола улаханын бэлэтээн туран, көрүлүбүт үбү таба туһанарга, үчүгэй көстүүлээх, бары өттүнэн хаач-чылыылаах, аһыгы тиийтээх тутуу өнгөрөгө санааларын эт-

сөвтөр көрүстүлэр. Бу комплекс чааһынай бас билигэ-Колесов-тар дьэз көргөттөрүгэр баары-нан кэллүгү иһин сылга көрүүтүгэр-харайытыгар, үлэһиттэ шатат көрүлүбүтүгэр бюджеттэн үбүлээмэт буолбута. Олонхо курдук саха нуруотун аан дойду таһымалар таһаар-быт, аан дойду шедерүөнү би-линнэһиттөр нуруот айымыны-тын пропагандалыыр бу ком-плекс үлэһиттэ туһаа хо-молтолоох. Ким Конфеевич ком-плекс тутуллуотунан үлэһэн-хамсаан кэлбит кэмин биллһин-нэрдэ. Кырдык даһыны, бу ком-плекскэ элбэх киһи республика иһигиттэн эрэ буолбакка, Россия араас регионнарыттан, ому-к даһыны делегацияларга сыддан көрөхсөбүтүгэр. Саха Респу-бликатын бастакы Президентэ Михаил Николаевичтан саҕалаан элбэх биллһилээх дыон комплекс үлэтин сэргээбиттэрэ, ситиһи-он баһаран аһык тылларын эппиттэрэ, суруйбуттара.

тилар. "Олонхо дойдута" этногра-фическай комплекска хаһаай-ыттар Александра, Ким Коле-

Комплекс салгы сайдыыта үлэһиттэр, сайынарар кыахтаах хаһаайыны булууттан быһаччы сибээстээх. Маныаха улусе са-

далтага бу комплекс улусе бас билигиттэр ылан үлэһиттэр бы-лааннаах. Хаһаайыттарга тутуу сыанаттан төлөбүрүн улусе кэп-сэтип тутуулар сага дыһыттан хааччылыылаах квартира биз-рэгэ кэпсэтиһи ыытыллар. Ким Конфеевич айбыт харты-наларын комплекскка хаалалла-рытар аһыттар киирдилэр. Сыа-ната туста кэпсэтиһилээхтээх. Улусе дыһалтага комплекс аһылаһыага дуотабар бырай-ыага аһалыта Колесовтарга туттарылыһа. Дуотабарга сөбүлэһи иһин баттаннарына өрөмүөн үлэһэ ыытыллан, ВМ. Кладын музейынын биһирэ иһигэр састыһыыр киллэриһи-эхтээх. Салгыны көчөгөрдөр, үлэһиттэр шататара көрүлүн комплекс үлэһиттэр быһаарыл-лыахтаах.

Бу комплекс үлэһэ чөлүтэр түстөрүнэ сайынны өттүгэр сыһаалан маһырдарын төрө-нигэ сайаапкалар киирбисттэр. Майа-Баальга Улуу Кудамска аналлаах мэҥэ таһынан, хоту нэһиликтэр бэлэ мэстэлэри-нэн сыддыр туристическай маршруту үлэһиттэргэ былаан-нар бааллар.

Олорор, үлэһиттэр усулуобуйа тутуулар суол-иһе үчүгэй улахан суолталаах. Байыл нэһилиэк салалтата кыһаллан Кындапта тэһиэр суол балайда өнгөһүлүннэ, Түбэ үрэи туору-ур сага муоста тутулуна.

Кындалы сайыннарыыга иһи курдук кэскиллээх кэпсэ-тиһи ыытыллыытыгар көрөх-сөбүлээх. Санаабыт санааны, туруоруумут соругу толорууга кыһаллыытыгар, таһаарылаах-тыт үлэһиттэр Кындал кэскилэ кэниэхти!

Алексей СЛЕПЦОВ.

САГА ТЭРЭЭҔИ

Музей нуруот олорбут олохун остоорууһатын түмүн көрдөр, кэпсэски көлүөнэҥэ хааллар сүдү ору-дун өйдөөн ыам ыйын 18 күнүн Бүтүн Аан дойдутаагы музейдар күннэригэр биллһиннэрдэ.

А.А.Саввин аатынан история уонна этнография му-зейин үлэһиттэрин көрүлээһиннэринэн Чурапчыга "Экспонат года-2010" дьэз регионнаагы конкурс буолан ааста. Байылык Таатта улууһуттан уонна уруукуттан сибээстээх, хардарыта быһастапкалары атастаһан ту-руорор Мэҥэ-Хаҥалас улууһун музейдарыттан, ону-тэнэ байыт Одьулууммут, Кытаанахпыт, Сыланмыт нэһиликтэригэр, Мугудайдан Г.К.Макаров, дороо-буһа харыстаһылы музейыттан, гимназияттан кытыл-лылар.

Сага культурабыт уонна духуобунаһыт дыба-рыһыгар илдьэ кэлбит биһиргэн биһир иһтэриһинэ

экспонаттарын сыа-сым курдук тутан онуларын бул-ларан туруоран кэбистилэр.

Хас биһиргэн экспонаты бариллбит би-ризмэр сырдаһы, көмүскөһүн киһиттэн культура управлениетин начальнига Д.Д.Попов председателлээх биэс чилиһинэ-эх компетентнай дьүүлүүр сүбэ сыаналаа-та. Ол түмүгүнэн үһүс степеннээх диплому-нан наһараадаланылар — Таатта Игидэйит-тэн (дир.А.П.Варламова) Ара дойдуну көмүскүүр Улуу сэриг үтэһиэн бара тур-дарына кулун тутар 3 күнүгэр 1943 с. тахсы-быт "КЫЛЫМ" нүөмүрүн иһин, Таатта Черныорун музейа (дир.Н.Е.Попов) 1901 с. маһан өнгөһүлүбүт оскуолаа илдьэ сыл-дыллар суумка иһин, Чурапчы музейа (дир. Г.Г.Турантаев) боевой ручкай пулемет иһин.

Иһик степеннээх дипломуна наһараа-даланылар: Кытаанах нэһ. (дир.Е.П.Скри-бени) биллһилээх худуоһунуук А.П.Соба-

кин этнодһиһын иһин, Мэҥэ-Хаҥалас Майатаагы му-зейа (дир. Т.И.Спиридонова) "Кыһылыта кылаатын иһин" дьэз орденнэ иһин. Бастакы мэстэни ылаа уон-на 1-кы степеннээх дипломуна наһараадаланна — Таатта "Быраатты Мординовтар музейдара" (дир. С.А.Ва-сильева) А.Е.Мординов хамсатын иһин.

Биһиги, чурапчылар, үөрүөхпүт иһин Гран-прины Мугудайтан бары билэр ытыктыыр киһибит, дьэһто-сэртэ тут эрэ кэрэни, көрөхсөбүлээри кэпсэри көрдөрбүт киһи дьэз күнэҥэ түбүгүрөр Г.К.Макаров дьэз көргөһө ыла.

Бары кытыгыт музейдар сертификат ылылар. Уус-Алдан, Амма музейдара борго ымыһыран баран араас биригэһиһэн кыһан кэлбиксэ хааллылар. Му-зей үлэһиттэрэ бары бу тэрэһиһтэн аһыттан иһикти-тин өссө кэпсэти-сайыһанар иһиргэ сүбэлэһэн тарҕас-тылар.

Григорий ТУРАНТАЕВ.

Хаартыска: Кыһылылаах Г.К.Макаров; регио-ннаагы конкурс кытыгылаахтара.

Мария Тимофеевна
НОГОВИЦЫНА,
улуустаагы динэ көргөн
отделдан салтанатчыта.

• Ишрэх тылын

Учууталбыг байгалийн ахтыг-
тыг суруйлбууган, мөн 1933 с.
тохсунуу 25 хүдүлүр төрөөбүт.
1986 с. Дьоксуунай куорисаа тосу-
дарстнайа педагогическай ин-
ституту бүтэрбитэ, биолог, химия
идэтин ылыгыта. Ити сыт 23 санс-
таах эдэрээн учуутал Нам орой-
унун 1-ий Хомустанах оскуола-
тыг байгалин педагогическай
үлэтин сарылаагыта. 1967-1983 сс.
төрөөбүт Чуралчыгылар, үөрөм-
нэ Директ орто оскуолатылар хи-
мия учууталынан үлэсэбүтэ.
Үлэтигэр кыһамныылаах үрдүк
этэпэтиэстээх учууталга үрдүк
итэрэл сүтэрээн оскуола пар-
тийнай төрүлүтүн секретарынан
талкытыгара. 1968-1982 сс. үлэлиир
измэригэр Директ орто оскуула
тын коллективтэа оройуонга үрдүк
сигиһилэринэн, таһаарылаах
үлэтин илэрин күөтүгэ сылдь-
ыгыта, оройуон биэр бастын үлэ-
лээх оскуолатынан биллибитэ.
Смелна Иванова ахтыгытыгар:
"Байгэтирн үлэтигэр бэрини-
лээх, кинэ биллээх-көрүүлөөх,
улахан коллективтэа сайаар
дьокурдаах директордарынан

УЧУУМАЛЫН МҮНҮГЭН УСТУУГААЛААРЫН

2010 сэл Учуутал сэлһан билэригдлбгтнэ, үөрүү-
көтүү аргыстаах, көрдөөх-нардаах оёо сааспыгын, үөрэмнэг
оскумдлбгтын, үөрэмнэг учууталларбгтын бары даһаны, бука-
ахтан-санаан аһарбгт буолдо. Бүтүн мин үөрэмнэг учуутал-
бгн, кылдаспыг салһааччыгын Смена Ивановна Тарасованы
үөрэмнэгдлэрин аатыгтан ахтан аһаахын баһарабгын.

А.Г.Захаров, Н.Н.Ермолаев,
Р.М.Саввин, М.Е.Переминков,
И.Д.Неустров, М.Р.Сысольттин,
директоры үзүрэк чааһылар сол-
бууааччыларынан Г.А.Марков,
Е.С.Лутыжа, Г.И.Попов, М.М.Ива-
нова, Л.П.Сысольттина, директоры
илэр үзүр солбууааччынан Г.А.
Кузнецин үлүмүбжиттөрө", - дии
мактанан туран бөлүктөрү.

Оскуулабыттар аһыллыбыт физико-математическай кылваска оройуонтан да, республикаттан да дьоһуннах оҕолор түмсэн үөрөнөөртө. Актыһыйай позициялаах учууталбыт албох дьаһалы ыһтыһыпта, салайсыпта. Оскуулабыт албох үтүө үтэстөр. Ол курдук, Бүтэйдээх, кэпсээн Алтан оскуолаларын хардарыта уопут атастайымнара, кэнсиэри, спорка күрүхтэһинилэр, көлүөнэлэр көрсүүхүллэрэ, туржымта күрүхтэһинилэр уода дьаһаллар ыһтыһыбыттар. Ити үлэлэри Смена Ивановна көдүлүүрэ, учуутал быһыһыллан байытын предметигэр умсулдуны, интэриэһи үөскөһүттэ. Учууталбыт үөрөнкөччилэр бөкөлөрө толкуйдан, тобулан, баһаран туран үөрээлэллэрин сатаан тэрийэрэ, көдүлүүрэ. Кини намьын, холку куоһаһынан урууска өйдөөбөтөх өрөр боллормотугун ууран быһааһара, көмөлөһөрө. Ис-иниһтэн итиһин-куугуйан, дуоскара суруйа-суруйа быһааһарар, үлүһүтүн үөһөтөр учууталыһын сыаналыһыбыт. Кинини үөрдэри наһаа маһалдан үөрөнөрбүтүн.

ойдүүбүн Чэхчы идэтин талты
ыр, үлэтиэр бэрээлэлэх учуу-
тал буоларын, юли хивыга, био-
логия "өлг биһилин иэргэбит б
орго үрдүк үөрэхтээх специ-
ликт буолбуттара кэрэхэлиим

Кыгас таһыаары дьаһалта сымал-сорук туруорара, оу толорбутун кыгаанактык ирдирира. Дьаһалларга жоктоохтук байыиет бэлэмизирбит, сэмдэлэнихайытан, үгүстүк жөксүнэн, син сөгтөөхтүк быһаарынар, таба суолу тобулар этибит. Ырыаһыт, спортемен, дуобатчыт, уруһуйдуут, уус, үнгүүбүт өлөрү талааннара тахсыбыта. Итинник байыитин байыиет салайынарбыгытар, байыиет кыахпынэн таба суоттанарбыгытар, байыиетигэр эрэ эрдэлээх буоларбыгытар, үөрэхка, үлэр эппитинэстээх, иннинки аныкпүт суолун таба, тус байыиет тобуланарбыгытар учууталбыт үйүйбута.

Кызаас мунхагтарыгар итэриги аһарастык этэри, хайдах көннөрүөүрэ ийар оролору биһирээр. 1966 с. оскуолабыттан 10-с уонна 11-с кыластар барыта 70-тан тахса оҕо бүтэрбиппит. Улахан саалара итигэчэ оҕо тоҥго хомуйа, физикага лаборатория үлэни толорор, дыарыстартар толору усулуобуйаларын учууталларбыт тэрийиптэра. С.И.Тарасова салайар 10-с "а" кылааһы анара, атын нөһүмүктөн хомуллубут оҕолор, көмүскө илэи эрэ сыл үөрөмүгүтэр. Борт кылаас көмүскэ үчүгүлүбүт түүмүлэ-

эх, хөхтөөх коллестипы грандиан-
скай, патриотическай тынгта
итгэл, олох хэсэг аартыгар атаар-
быта. Очигтооду "Оскула-произ-
водство-үрдүк үөрэх" дэж де-
виһинэн мэгчат патриотическай
хамсааһынын төрийн, бөлүтү
санаатахха, учууталбыт түө
эбөөһүнэ эбит. Кылаһын 14
орто оройуонга ыгырылы таһаа-
ран, үтүө санаанан салайтарап
бары тутуспутунан уһук Малдьх-
си участагы Тапмалаах ферма-
тыгар үлэллэп тахсыбыһыт. Уо-
латтар хонууга, сана боһуөлүк
тутууттар үлээбэһиттэр Тап-
малаах - түнүктэх, үрэх баһа дой-
ду. Оһно икки хотон, уопсай дыа-
роо бавара, атын туох да суоҕа. Са-
наабыһы түһэрбөккө, бэйэбитин
дыһанан, ырохаттарга чарый-
баһа, бэрт сөргөхтөөк икки сыл
үлээбэһит. Дойдубут экономик-
ката, тыһ хаһаайыстыбата сайды-
рылар сөөгү кылааһытын кил-
лэрсииһипит, эдэр саастытын
туһалахтык атаарбыһыт саны-
ырта да үчүгү. Очигтооду респуб-
лика айар интеллигенцията үлэ-
битин, олохпутун бэчээккэ, теле-
видениеҕа, радиоҕа сырдаһыта.
Ол эдэр иччакка үтүө
санааны
сахпыт,
холобур
буо-
л-
у-
т.

былгыылаар. Армияттан, атын оройуонтан ыччаттар кизн туттар, савур-мыхтайар тышардаах сурустарты ытталара.

Киски үерэспит өлөрүртүтүн ханниги үтүөлөөх учууталлар үерэспит туйуунара, бочуоттаах үлэспиттэр үүнэн-сайдан тахсабытара. Смена Иванова учууталын таһынан элбэх өлөрөөхтөө ханниги үлэспиттэр өлөрөтө өтө.

Учууталбын санаатахтына, нуучта улуу суруйааччытын Л.Н.Толстой элиэс ойбор охсуллан ааһааччы: "Если учитель имеет только любовь к делу, он будет хороший учитель. Если учитель имеет только любовь к ученику, как отец, мать, он будет лучше того учителя, который прочел все книги, но не имеет любви ни к делу, ни к ученикам. Если учитель соединяет в себе любовь к делу и к ученикам, он - совершенный учитель". Итиннээк, этэ биһиги ураты самэй учууталбыт, орд ээр саастыг чарьыхай түгүннэрэи балактаабыт күндү кииһибит Смена Иванова Тарасова.

ММФЕДЮСЕВА

• Далбар Хотуггар

НЬУКУЛАЙ КЫРГЫТТАРЫН КУӨН КУРЭҺЭ

Тогус мий тухары салганар уһун кыһаммийт түмүктээн, савасы күн алаарынан аһан, сэмвон сайыны саха дьомо бары үрөм-эстөн керүстүбүт. Сахага сайын жалпыган балеттигин Ньуксулун күнэ буолар. Бу күнү көрөө улуустары иһиги балеттары Ньуксулай кыргыттарын күөн күрүһэ бөрү көстөөхтүк, таракһыонзэхтик алыһыһыһа.

Ныукулайлар ааттарын илдэ сыһыар бэртэ 10 кэрэ анар кысталла. Бастаы түһүмэххэ кырылтар частуһуанан байыларын бөлүһүннүрдүр. Араас көрдөөх-нардаах тыллардаах бэртэхэй билиһин-нэрин кэннэттэн "Ныукулун остуолугар булуудум" дигэн бэрт астыа түһүмэххэ аа-стылар. Дьэ, манын кустан садалаан сала-маатыгар, баахылатыгар, алаадытыгар, быырпаатыгар, кымчытыгар, бузулаһыгар тийэ сакалыы ас арааһа тардыллыбыт. Бадыаһа коллективтэ ас ижирсунар ма-дын бастыһынар кэккэлэстэр сыһыар буо-лара, бу да сырыһа кырылтарбыт астыт кэнэ мааныларын өссө тогул көрдөдүлэр.

Үлге курдук дьонуну жакку конкурс-тар дьону ырыныгылар, ээтир курдук ырыхан үлгүлөх дьонно байылытын-дустубүтүнүн таланынаах араада баарын сактубут. Холубур, агууэрна Барнара Гогона киби хараа калтарылар араас итэрин, байылыларын тардан уурта. Сунал эми старшай фельдшера Марта Гогона-а эмгэ эригээс байылыах байылыларын сактубут-мактайдыбыт. Полиция-на медисестэрэтэ Антоина Степана-аастаан туттан-халтан ооньбуот-дрөөх сепкатылтан бары "быара суох" ыдыбыт. Снэстэра-хаһаайка Марта

Дэлгэвчээсээ эмнэ өрүү сагтан татгас, өсгөнхүг эгэлэгтэн аялан хийрбэлмэс ылаа. Фелдшер-лаборант Надежда Копылова аймлаа эмгэрийн дээрхтэн эмнэ-эсэлэ өсгөнхүктара улаханнхыг санзэри-лэвчээр. Хирургический отделение санзэригата Аксина Оконешникова сахалым охуохайа борзэ та-былмлыа. Орр отделениектэн санзэ-ригата Елена Попова нис араанхыг аялан тэнгичи тарта. Физиотера-певтической отделениекырааха Лия Куйчогло ырыа болэхтэн сэр-лэхигтэ.

Төрдүс түһүмөккө кыргыздар-
был сахалыы тыҥаһы тыҥтан сай-
баччы хаамыстылар. Саха дыахтара
бараксан төрүт тыҥаһыы көтөрүн
түтэй көстүү сүөҥа буолуу. Бары, эч,
өрүн, үчүтүйдөрүн! Саха дыахтарын
ээх холобурдара, Далбар Хотуттара
ахтара! Маныык көрө көстүүтүн са-
и толору муустубут дьон ыҥыстарын
саараама утараабата, өссө сытайан,
эриҥ иста.

мүгү тааарых, кыайылыаарыах диятэхэ, уустук буолла. Ол ил бастыгы бастык, чулуу чулуулар. Онон "Ньүкүлэйдэр кыргыттары" сүөй кэрэһиэн мунутуур кыайылыаарыах поликлиника модестиротэ, таланыах артыкка Антонина дьэа буолла. Суһал нөмө старшай дцера Мария Готовцева дьэа мьэстаарыста. Үһүс мьэстаэристарыста Марта Дьячовская тьэста Кылаахтар уонна бары кьтааууулар дьэа бьэристарына наараадалан-

хүмүүтгэр бэйлэлэрин дьосурдарын идэлзхэртнэгэр көрдөрөлнүгээр, бүрэн кыгтыллыгээр үлэйгэр отдолла улахан көмө буолбуттарын бэр наадалах. Манньк биригэ буотугуспугуна кыйыыны ситиһини коллективныгээр бөөр үлэ ырылаах, дьон зйэлзэх-иллэх буот улахан тэһүү күүһүнэн буолар. ык дьыноох, үлэһиттэрдэх буолам-бөрхтүк сананабыт, сана үлэгэ дьы күүһүнэн түһүнобыт.

Александра СЕДАЛИЩЕВА,
улуустаады киин бальмина
кылабынай быраанын
тэрийэр үлүсэ солбуйлааччы,
артыскаа: Кызылгылалак Антонина-
тцова билидэттин билиһинистэр.

• Сага сагалааһын

ДЫИЭ КЭРГЭН ОЛОБО САНГА КИШИНЭН САЛАЛЛАР

РОУС - роды ориентирования на участие семьи. Манинг - тыл биһиги Чуралчы-быгытар аһэс кээрда. Ол аһэтэр чутас дыно кыттылыах дьахтары төртүүнү ылартар анал хос олоһолуунна, оһуоха үлөөт кытарга меһерсонкул баһэм буолта.

"Ийэ уонна сэр" дигэн ЮНИСЕФ аан дойдутаагы программатынан бу сырылхай 2007 сылтан Россияга, ол иһигэр Саха сиригэр эмээ үлэтин саҥалаабыта. Программачарчылланы Дьукуускай куоранна специалистар кэлэн ыһылыг үөрэхтэригэр бөһүтү улуустан акушер-гинеколог, дыахтар консультантаҕынан сэбиэдиссэй Вера Константиновна Титова кыттыллыны ыһыбыта. Онон биһиэхэ үлэ-хамнас саҥатанна.

Санга юуни хүн сиритгэр кэлшоттин дол-
гутуулаах түгэнигэр өр арат эр буулба-
ка, элээтэ, аһээтэ, эрдыһей, иһетин дүүн-
тэ кылга кылгыламы аһахтарын сөө. Ол
эрээр бэлэр биергэ буулбанса, биер юуни
кээрэрэ күүгүлдээр. Маньха юуни иһэ
буулаар сүлдээр дыахтары кылга эрдэт-
тэ бэлэмнэни үлэтин барар. Ол элээр
дыахтар консүлгатадгылар тэнгэ сүлд-
ан юуни доруубуйатын билээр, төрөөрү
пальмат дыахтар тальмта хайдах кээр-
рин, ол юмэргэ юуни тухс юмэргэ оңоруу-
хтарын бөлхөтөөх. Олгук юмэргэ массаһы
оңороро, аралдыгтарга, аһагтарга, им-
рийгээр үөрөнөр. Бу анал төрүүр хоско д-
оруубуйатын түрүтэ үчүгэй, сөптөөх бэлэм

аасыгыт дмэз жүргэн киизер. Оро
төрөнүтүн кэмизер кыттыны ыларга
бырхан ылбыт күйи анал анкетаны тодо-
роп.

Төрүүр хос наадлаах малын-салын хаягчид байлз. Хос хаанаанарыгар анал телвизор туруоруулбт (кэр-гилчилээр хаартыгаларын флешкаан адалан көрүхэтэрин, ыраа иктээхэтэрин сөп), төрөөр сыйдлар даятар талыта кийрер кэмгэр ыарыгтын аһарьнартат тренажердарлаах шведсий стелла, даятар төрүүр аныгылыа кергэлчилээр туруоруулбтуттар, өср төрөгүн кылта бастаах кемүн оюорор эмгэ анал осгуул баар. Хос туалетынан, суунар сирогон толору хаач-чылыбыт. Медиконал зүйс тасалтыгар малын баар буолар.

[illegible]

Улуустаады бальнына пресс-книга

Хаймат бичээхкэ бариллар графика: 16 ч 00 м. Бичээхкэ бариллэна: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционной-издательской холбоһука 24.05.2010 с. офсетка бичээттэннэ.
Аадырһа: 678670. Чурулчы сал. Карл Маркс уул. 26 "а" Индекс: 54907. Хаймат нэдиэлэ устэ: оптуорунуһука, чаппазирэ уонна субуотата тахсар.